

ACC. NR M. 13999:1-5.

Landskap: Skåne Upptecknare: Anders Wårtensson
Härad: Albo Berättare: Gustav Lewin
Socken: Andrarum Berättarens yrke: krusk
Uppteckningsår: 1955 Född år 1874 i Hännstorp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lewin bor nere i Alunbruket.

Arbete vid Alunbruket. s. 1-3.

Hemmets prydnade. s. 3-5.

Bakning. s. 4.

Brännvin. s. 4.

Kvicksommar. s. 4.

Kunskapsal. s. 4.

Kärl för matlagning. s. 5.

LUF 49.

ACC. N:R M. 13999:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var hårda tag.

Man framställde vitriol, alun och rödfärg. Rödfärgen fick man ur den gula slammen.

Hela proceduren vid verket gick till på följande sätt:

Man lade först baska, sedan svart materia och därpå den röda, som redan var bränd och sedan lade man ytterligare lager av baska, svart materia och den röda o.s.v. Sedan satte man fyr och man eldade i ett dygn. Produkten man fick kallades lut, och den rann bort i kar, där den fick stå och träcka i ett dygn. Därefter fick luten rinna i kanaler bort till Pannehusen. Där gick en häst runt, runt och drog pumparna, som pumpade upp luten i pannorna. Man eldade i pannorna och nu framställdes vitriol och alun.

Man fick vatten från Verkeån genom rännor av trä. Det var göingarna, som kom ned med runda, urholkade trästammar, och dessa användes som rännor.

År 1912 slutade man att arbeta på verket, men rödfärgsproduktionen upphörde ej förrän 1927.

Vi har också bränt kalk här på Alunbruket. Vi hade två ugnar. Christinehavs-kalk var lika berömt som Bjärsjölagårds I Magasinskällaren sattes alla nedtagna kakelugnsplattor.

Man körde från gården till Magasinet och tröskade.

Redigerad av ...

ACC. N:R M. 13999:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den tolvte i varje månad delades säden ut från magasinet. Det är bara 60-70 år sedan, som man slutade upp med att ge prygel. Det var ingen som flyttade, ty man visste ju inte, om man kom från fan till satan.

Bönderna fick göra dagsverk och dagskörslor.

Lövning:

Man lövade allmänt i hemmen. Det var friskt och gott. Det var det enda man hade att pryda upp hemmet med.

Golven:

Man sandade på golvet med vit sand och strödde ene. Lergolv hade man överallt. Det var djupa håler i dem, så de var inte precis jämna att gå på.

Därborta vid Kaffestugan låg mitt föräldrahem. Huset var ingrävt i backen. När det regnade mycket, rann vattnet in, och det var flera dm högt med vatten på golvet. Min far gick då till förvaltaren och klagade. Han fick då tillåtelse att gå ned till sågverket och få några ekeplankor att lägga på golvet.

De som bodde här tidigare hade 16 glyttar och bara ett rum. Några uthus att tala om fanns inte, utan här var bara en luda, där man hade några grisar och får. Könsen gick inne och värpte.

Man fick själv bygga sina hus, därför blev de också skeva och

ACC. NR M. 13999: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vinga. Det är ofta skiffer i väggarna tillsammans med lerklining. Det gällde att använda vad man kom åt.

De som inte kunde arbeta längre, fick tre kronor i månaden och ett litet kyffe att bo i. Begriper inte hur de kunde klara sig. De blev ändå gamla.

Bakugnen:

Bakugn hade man överallt, och den låg bakom den öppna skorstenen. Den var uppmurad av tegel. Järnlucka för bakugnsöppningen. Man eldade med baska i ugnen.

Bakning:

Det är bara 10 år sedan vi slutade att baka. Brödet kunde hålla sig en hel månad. Man förvarade det i en kista, som kallades brödkista. Vid ~~jul~~ julatid bakte man även fint och sursött bröd.

Brännvin:

Brännvinet kostade 90 öre litern. Man hade roligare förr, när man var ung. Då träffades man och då gällde det att slå sina slag.

Spelemannen fick en 25-öring.

Om midsommar bjöd godset på ost, bröd och brännvin.

En gång om året hade vi Knutsbal, och då fick vi ål och pantoffler från godset, men vi fick själva hålla oss med brännvin.

ACC. N:R M. 13999:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knutsbalen hölls i statarhusen. Man skiftades om.

Kärl för matlagning:

Vid matlagning eldade man med vad man kom över. Kvinnorna var ute med bören och samlade ris.

Man hade järngrytor och kopparkärl. Järngrytorna var mycket fina. De var blanka inuti; de skurades.

För fanns det mycket mer kråkor.

Väggprydnader:

Man hade vitkalkade väggar. Tavlor hade man. Det var medlemmar ur kungafamiljen, gamla herrgårdar, inga bibliska motiv. Man hade sällan ramar på tavlorna. Man köpte tavlor av dem som gick omkring och sålde.

Borden var vitskurade. De var alldeles kritvita. På bordet stod ett lerfat, ur vilket alla åt. Och så hade man en djävla stor hornsked. Det är därför man är så bred om munnen.

Belysning:

Fotogen var det vanliga, även tranlampor. Man stöpte också proser.

Det blev så liten låga i plirka att man knappast kunde se sig själv, och man hade inte några glasögon.

- Plirka